

„ZAČAL JSEM SYSTEMATICKY PÁTRAT“

ROZHOVOR S NESTOŘEM MORAVSKÉ GENEALOGIE VLADIMÍŘEM ROLINCEM

Rodák z Kelče, dlouholetý občan Olšovce, dnes obyvatel Domova seniorů v Hranicích Vladimír Rolinc (1921) je v oblasti občanské genealogie tvůrcem gigantické díla – vlastní metodou KIR (komplexní identifikační rozbor) zpracoval matriky více než sta obcí moravského Valašska ze 17. a 18. století. Toto dílo je od roku 2000 badatelům přístupné v Genealogickém centru Valašska, které je součástí Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm. Jeho obdobný rozbor matričních záznamů hranické farnosti je uložen v Městském muzeu a galerii v Hranicích, zpracovány jsou také záznamy farností Kelč, Hustopeče nad Bečvou a další. V současnosti se věnuje raným dějinám Kelče.*

Do Hranic jste se dostal už jako student zdejší lesnické školy.

Po absolvování nižších ročníků reálného gymnázia jsem měl jít na pedagogický ústav ve Valašském Meziříčí a být po rodičích kantorem. Když jsem však získal informace o poměrech na Vyšší lesnické škole v Hranicích – vysokoškolský způsob studia, žádné vyvolávání během čtvrtletí, až na konci čtvrtletí samostatné přihlašování ke zkoušce z jednotlivých předmětů, výborní profesori a přírodě blízká učební látka, rozhodl jsem se jít do Hranic. Psal se rok 1937.

Když školu v roce 1939 zabrali Němci, odmaturovali jsme nouzově v budově střední hospodářské školy v Přerově. Mé působení v lesnické praxi však trvalo krátce. Po neléčeném zápalu plic jsem dostal těžkou tuberkulózu a musel jsem ze zaměstnání. Být „živen“ svou ovdovělou maminkou jsem vydržel necelé dva roky, tehdy neexistovala žádná nemocenská a lékařská péče se platila. Přesto, že se nemoc nelepšila, odpověděl jsem na inzerát ve Stráži myslivosti a jako „zdravý“ jsem nastoupil na místo lesního adjunkta na německém velkostatku v Brtnici u Jihlavy. Bylo to zoufalé riziko, ale když umřít, tak „ve stoje“.

V roce nástupu (1943) byla mimořádně tvrdá zima – mrazy přes mínus 25 stupňů a ve vysokých závějích na mne čekalo asi deset tisíc kubíků kulatiny, kterou bylo nutno urychleně „přijmout“ k expedici do papírny v Polné. Celé dny jsem v mraze a větru Moravské Sibiře „přijímal“ a stal se nečekaný zázrak – neumřel lesní adjunkt, ale v jeho plicích umřel Bacillus Kochus, původce tuberkulózy.

Ale současně se zde zrodilo další smrtelné nebezpečí: v lesích velkostatku totiž existoval bunker, který si vybudovali utečenci z pracovního nasazení v Říši. Situace se zkomplikovala, když sem „Londýn“ shodil dva parašutisty. Ti z těchto uprchlíků zformovali partyzánský

foto Jiří J. K. Něbošný

oddíl. Když vyhodili do vzduchu železniční most u Beranova a provedli další akce, přistoupili Němci k protiakci. Nasadili mezi ně konfidenta a ten poctivě zapisoval jména těch, kteří je zásobovali. A když se rozhodlo gestapo udeřit, byl jsem také na seznamu. Zpráva o zatýkání mě zastihla v lese. Dal jsem se na útěk, ale vzhledem k obklíčení celé oblasti byla šance na úspěch mizivá. U Okříšek mne zastavil kabriolet s uniformovanými Němci, už jsem myslel, že je vše ztraceno, ale ukázalo se, že nejde o gestapo, ale o vojáky, kteří zabloudili. Nabídl jsem se, že je budu do Brna navigovat. Vzali mě do auta a jejich vysoké hodnosti a také moje lesnická khaki košile, která se podobala jejich uniformám, mne při třech následujících kontrolách zachránily. Do konce války jsem se musel skrývat – několik měsíců na jižní Moravě u rodiny mého spolužáka, později v Kelči a okolí jako člen oddílu partyzánské skupiny Clay Eva.

A po válce?

Po osvobození Kelče sovětskou armádou jsem již 1. srpna nastoupil do služby u národní správy Thonetových statků v Halenkově, kde již sloužili tři moji spolužáci. Zde jsem v roce 1946 složil státní zkoušku pro lesní hospodáře. Přesto, že jsem zde dosáhl postavení důchodního a na Valašsku se mi moc líbilo, mé toulavé boty mne zavedly k Svazu lesních společenstev, který obhospodařoval soukromé, obecní, církevní a družstevní lesy v jednotlivých okresech. Po krátkém působení v Kojetíně jsem se vrátil do Hranic, abych tyto lesy spravoval v celém tehdejší hranickém okrese. Sídlo správy bylo v domě fotografa Vostřeze (čp. 17) na hranickém náměstí. V Hranicích jsem se v roce 1948 také oženil. Bohužel, tzv. malolesy byly postupně zestátněny, a tak jsem se automaticky dostal ke Státním lesům, Lesnímu závodu Olomouc a v roce 1953 jsem definitivně zakotvil v Olšovci jako vedoucí tohoto polesí po dalších skoro dvacet let.

Přesto, že jsem v této funkci dosáhl význačných úspěchů – zprovoznil jsem v Olšovci pilu, dosud petrolejem svítící osadu Boňkov jsem ve vlastní režii elektrifikoval o deset let dříve, než bylo plánováno, propojil jsem navzájem síť lesních cest a soustavně plnil „plán“, byl jsem v roce 1969 jako politicky nespolehlivý vyhozen. Byl jsem totiž v období tzv. Pražského jara předsedou závodního výboru celého Lesního závodu Olomouc a odbory se tehdy tvrdě postavily proti vstupu „spojeneckých“ armád. A to se nezapomnělo... Bylo to zlé období! Navíc jsem

tehdy velmi těžce onemocněl a skončil jako invalidní důchodce. Chtěl jsem jako soukromník vyhotovovat lesní hospodářské plány, ale po vypracování prvních dvou mi i tuto činnost zakázali. Nemohli mi ale zkázat neplacenou činnost – začal jsem botanikou, pak jsem přešel na specializovaný výzkum hub, neboť Olšovec je velice vzácná mykologická oblast. Ale pořád to nebylo to pravé, co by mi dalo uspokojení. Až genealogie – česky rodopis – to dokázala!

Jak k tomu vlastně došlo?

Jako odbojář jsem měl volnou jízdenku na dráhu, to znamenalo, že jsem mohl jezdit do Opavy, do Olomouce, do Třeboně, do Litoměřic, zkrátka do oblastních archivů, kde jsou uloženy matriky. K systematickému studiu rodokmenů mne přivedl následující důvod: Vzpomněl jsem si, že v rodokmenu rodu Rolinců, na kterém jsem začal pracovat už jako student v roce 1936, mi stále chybí narození jednoho mého předka, ačkoliv byl řádným držitelem gruntu, necestoval, znal jsem jeho sňatek, narození dětí atd., ale zápisu o narození nebylo. Začal jsem tedy systematicky pátrat v kelečských matrikách a zjistil jsem, že mezi lety 1711 a 1714 tam chybí narození dalších dětí. Zároveň ve farnosti umíraly děti, které se nikdy nenarodily. Vysvětlení bylo překvapující: olomoucké biskupství se rozhodlo rozdělit rozsáhlou kelečskou farnost a pro vzdálené obce Hostýnských vrchů zřídit zvláštní farnost (např. z Podolí to bylo do kelečského kostela dvě hodiny chůze). To se nelíbilo tehdejšímu kelečskému faráři, a tak začal vynechávat zápisy o narození dětí a zapisoval neexistující úmrtí, aby došel k výsledku, že se farnost vylidňuje. Děkanská kontrola mu však na tento podvod přišla a byl odvolán. Rozdělení fary samozřejmě nezabránil. Kouzlo starých matrik mne mezitím zaujalo tak, že jsem u genealogie už zůstal.

Tehdy jste také pracoval na rozboru hranických matrik?

Hranická farnost patří mezi mé prvotiny, kdy jsem teprve sbíral zkušenosti. I když jsem ji později dopracoval, je postižena tím, že už nebyla zpracována sousední farnost Drahotuše. Můj genealogický zájem se totiž později zaměřil výhradně na obce Valašska. Ty mě zaujaly mimořádným rozsahem tzv. znásobených příjmení. Jedná se o to, že v době před úředním zafixováním příjmení (1779) se jeden a tentýž člověk objevuje v matrikách pod několika různými příjmeními. Běžně se to týká zhruba 10–15 procent případů, ale na Valašsku jde o jev mnohem častější. V krajním případě jsem prokázal až osm různých příjmení u jednoho člověka. Například do obce Zámrsky se v roce 1679 přistěhoval ze Slezska Šebestián Grabec a usadil se na gruntu dříve vlastněném Martinem Čepicou. Šebestián Grabec se pak postupně v matrikách vyskytuje jako Šebestián Čepica (tzv. příjmení „po střeše“), Šebestián Novosad (nově příchozí), Šebestián Slezák (původem ze Slezska), Šebestián Sobek (Sobek jako úprava křestního jména) a také jako Šebestián Dostál (neznámo proč). Když se pokusíte sestavit rodokmen a postupujete jen podle příjmení, nemáte naději na úspěch. Bylo proto nutno najít metodu, která by tento problém dokázala vyřešit.

Metodu jste nazval komplexní identifikační rozbor (KIR) a podle mého názoru jde o nejzajímavější počín v české a moravské občanské genealogii 80. let 20. století. V čem vlastně spočívá?

Principem metody je využití několika pevných závislostí. Předně dvojice křestních jmen rodičů, dále u každé rodiny téměř neměnný populační cyklus. Při neexistující antikoncepci lze u tehdejší vícečlenné rodiny vysledovat pravidelný interval porodů. Velmi důležité bylo začlenění funkce kmotrovství, která byla dosud přehlížena. Kmotří měli tehdy mnohem důležitější postavení než dnes. Pokud totiž dítě ztratilo oba rodiče, byli kmotří povinni se o kmotřence postarat. Není tedy divu, že u dětí v jedné rodině jsou kmotří většinou totožní. A teprve kombinací těchto sítí lze pak matriky pro genealogii plně využít.

Metoda KIR se osvědčila a v roce 2003 dokonce vyšla pod názvem Příručka pro genealogii třetího tisíciletí. Nástup počítačů pak práci touto metodou výrazně usnadnil. Já jsem to

- 13** považoval za ohromný úspěch, když jsem zjistil, že několik dětí s různými příjmeními v jedné vesnici jsou vlastně sourozenci. Tohle zjistí počítač jedním klepnutím. Stačí údaje z matriky správně přečíst a správně zadat do počítače s vhodným programem. Metoda rozboru však zůstává stejná.

Pracujete v genealogii dál?

Po vzniku Genealogického centra Valašska při Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm převzal další výzkum genealogie valašských rodů vedoucí tohoto centra Mgr. Zdeněk Cvikl, který velmi úspěšně pokračuje v dalším výzkumu. Technické vybavení centra je na vysoké úrovni, což je dnes nezbytná podmínka úspěchu.

Náhradu za genealogii jsem našel v bádání o raných dějinách svého rodiště – města Kelče. Docílené výsledky ukazují, že to byla dobrá a velmi potřebná volba. Prokázal jsem návaznost Kelče s prastarou servisní obchodní stanicí Eburum na tzv. Jantarové stezce, vedoucí z římské stanice Carnuntum k Baltu. Publikoval jsem zatím pět příspěvků na toto téma a do tisku jsem nedávno odevzdal práci s názvem Rané dějiny Kelče, která shrnuje mé dosavadní výzkumy.

13. srpna 2009 zaznamenal Jiří J. K. Nebeský